

УДК 94:284(477.7)“1943/1964”

Н. Ю. Краснянська

ПРОТЕСТАНТСЬКІ КОНФЕСІЇ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ТА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ (1943–1964 РР.)

У статті проаналізовано специфіку організаційних форм, динаміку розвитку та кількісний склад протестантських конфесій на території Південної України у 40–60-х рр. XX ст. Розкрито залежність розвитку конфесій від державної антирелігійної політики.

Ключові слова: протестантизм, конфесія, громада, баптизм, ідеологія, віровчення, трансформація, структура.

Україна – багатоконфесійна держава. На її теренах діє майже 22 тис. офіційно зареєстрованих релігійних громад, які репрезентують понад 80 конфесій. Дедалі впливовішими серед них стають протестантські спільноти. Відбувається зміцнення їхнього суспільного статусу, що є наслідком впливу на церковні організації постійнодіючих суспільних факторів.

Значних і далекосяжних змін українська конфесійна палітра зазнала з середини 40-х – до початку 60-х рр. XX ст. Цей період став визначальним для організаційного зміцнення протестантського руху. З огляду на зазначену обставину, проаналізуємо зміни, які відбулися в організаційній площині, динаміці розвитку й кількісних показниках конфесій, поширених у південному регіоні України, що був колись вітчизняного протестантизму.

Для досягнення поставленої мети, звернемо увагу на специфіку релігійної ідеології окремих протестантських конфесій представлених на Півдні, визначимо кількісні показники релігійних громад, що діяли у різних соціальних середовищах, простежимо змінність цих показників у зв'язку з діями органів державної влади. При цьому зосередимо увагу на функціонуванні найбільш чисельних спільнот – баптистів, п'ятидесятників та адвентистів сьомого дня.

Питання організаційних форм, динаміки розвитку та кількісного складу протестантських конфесій у 40–60-х рр. XX ст. в історіографії тривалий час не вивчалися. Радянські вчені досліджували історію протестантизму лише з метою його політичної дискредитації та на підтвердження політизованої тези про утвердження масового атеїзму під керівництвом комуністичної партії. Їх мало цікавили й регіональні аспекти розвитку релігійних організацій. Тому у атеїстичних роботах лише фрагментарно знайшли відображення окремі показники розвитку релігійних спільнот в Україні та її Південному регіоні зокрема. У зазначеному контексті згадаємо відомі праці В.І. Гараджі [1], А.А. Чанишева [2], Л.В. Митрохіна [3], Ю.А. Розенбаума [4], Е.Ю. Зубкової [5] та інших радянських дослідників.

Суттєво змінилася історична парадигма за часів державної незалежності України. У роботах А.М. Колодного [6], В.І. Любашенко [7], порушено багато теоретичних питань конфесійного розвитку релігійних спільнот у радянському суспільстві, й зокрема у 40–60-х рр. XX ст., міститься багато фактографічного матеріалу щодо протестантських рухів на території України. Розглядаються організаційні аспекти створення Союзу євангельських християн-баптистів, гострі питання державно-церковних взаємовідносин, поділу конфесій на легальні та нелегальні, наслідків такого розмежування. У діаспорі активні дослідження окремих сюжетів вказаної проблематики проводили В. Домашовець, Л. Жабко-Потапович, В. Заватський. Зазначений стан історіографії питання спонукає до його вивчення переважно на основі джерельного матеріалу, ще не введеного до наукового обігу.

Джерельною базою статті є матеріали Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Центрального державного архіву громадських об'єднань України, Державного архіву Запорізької області, зокрема, матеріали фондів Уповноваженого Ради у справах релігійних культів при Раді Міністрів СРСР по УРСР (ЦДАВО України), ЦК Компартії України (ЦДАГО України), Запорізького обкому компартії України (ДАЗО) за вказаний історичний період. Матеріали цих фондів з достатньою повнотою дозволяють судити про спільні та відмінні риси в ідеології протестантських спільнот, кількісний склад та мережу протестантських громад у Запорізькій, Херсонській, Миколаївській, Одеській та Ізмаїльській областях, подають загальну характеристику конфесійного життя Південної України у 40–60-х роках XX ст.

Переходячи безпосередньо до історичного аналізу, звернемо увагу на суспільні фактори, що позначилися на розвитку вітчизняного протестантизму у повоєнний період, і зокрема – баптизму. Передусім мова йде про 40-і рр. XX ст.

У роки Великої Вітчизняної війни та в перший повоєнний час відбулося пожвавлення баптистсько-євангельського руху, його чисельне зростання. Багато віруючих брали участь у бойових діях, багатьох із них відзначили державними нагородами. Соціальний досвід, який принесли із собою в релігійні громади учасники війни, сприяв витісненню найбільш архаїчних елементів групової свідомості віруючих, руйнуванню групових настроїв, допомагаючи розвитку позитивної соціальної орієнтації. З іншого боку, поповнення протестантських громад воєнних і повоєнних років становили переважно люди, котрі пережили глибокі потрясіння війни, втрату рідних і близьких. У новому складі громад була велика частка осіб з укр. бідними соціальними зв'язками: вдів, інвалідів, тих, хто шукав у релігії розради, втіхи, а серед одновірців – співчуття, елементарного милосердя.

Суттєвим фактором, що мав значний вплив на соціально-демографічні й духовні характеристики баптизму у повоєнний період, стало возз'єднання всіх українських земель. У західному регіоні України склалися багаті традиції протестантського руху, діяли численні громади, сформувався досвідчений проповідницько-місіонерський корпус. Усе це, зрештою, справило свій вплив і на стан баптизму в інших регіонах республіки [6, с. 345–367].

Нині існує дві точки зору щодо проблеми об'єднання протестантських громад у Союз ЄХБ. Деякі дослідники вважають цей процес повністю ініційованим владою та антирелігійним за своєю суттю. Багато громад примусово були включені до Союзу, їх пресвітери потрапили у місця позбавлення волі. Проти злиття різних протестантських громад виступили «старі» служителі культу.

Деякі віруючі з радістю сприйняли новину про створення Союзу. Нарешті збулася мрія прихильників єднання баптистів та євангельських християн. У 1944 р. їхні союзи об'єдналися. В 1945 р. відновлено назву євангельські християни-баптисти (ЄХБ), прийняту ще в 1905 р.; створено Союз євангельських християн-баптистів. У 1945 р. до нього ввійшло ряд громад християн віри євангельської (ХВЕ), тобто п'ятидесятників. На початку 60-х років до Союзу євангельських християн-баптистів увійшли меноніти. Для керівництва церквою утворено Всесоюзну раду євангельських християн-баптистів [7, с. 367–395].

Догматика баптизму стоїть на основних протестантських віросповідних і культурних принципах: одна віра, одна Біблія, загальне священство віруючих. Дотримуючись традиційного християнського погляду на Бога, баптисти вважають єретичними антитринітарні елементи вчення (передусім в інтерпретації Трійці) та культу, що їх у XIX – XX ст. продовжують сповідувати деякі протестантські відгалуження. Це становить суттєву перешкоду для об'єднання сучасних пізньопротестантських течій.

Прихильники баптизму заперечують рятівну місію церкви, роль духовенства як посередника між людиною і Богом, не визнають церковної атрибутики, інституту чернецтва, дотримуються двох християнських таїнств – хрещення та євхаристії, які тлумачать символічно, та обрядів ординації, шлюбу і похорону [8, с. 456–489]. Баптисти визнають тільки свята, пов'язані з іменем Христа, а також мають свої, так би мовити, побутового характеру – День матері, День немовляти, День єдності, День жнив тощо. З перших днів виникнення баптизм виступав з вимогою релігійної свободи, віротерпимості, відокремлення церкви від держави [7, с. 367–395].

Такі характеристики основних положень ідеології баптистів і відрізняють їх від інших, більш догматичних або харизматичних течій протестантизму, про які мова піде пізніше.

Загалом, баптизм був однією з найбільш поширених течій в Україні. Це ми можемо визначити, спираючись на такі данні [9, арк. 289–335]:

Чисельність релігійних громад в УРСР у 40-60-і рр. XX ст.

Назва конфесії	Кількість громад по УРСР за 1947 р.	1949 р.	1953 р.	1964 р.
Євангельські християни-баптисти	1568	1607	1367	1025
Адвентисти сьомого Дня	129	137	115	89

Найбільш поширеною ця конфесія була на території Центральної України – Сумській, Житомирській та Київській областях – 57% всіх офіційно зареєстрованих громад.

На Півдні України найбільш поширені баптистські громади були у Запорізькій області. Як зазначено в матеріалах Уповноваженого Ради у справах релігійних культів при Раді Міністрів СРСР по УРСР, в післявоєнний період визначилась чітка тенденція щодо протестантських громад – їх кількість зменшувалась, але чисельність віруючих залишалась незмінною або зростала. Так, наприклад, станом на 1946 р. в Запорізькій області діяло 84 громади, загальною кількістю 3560 віруючих; 1950 – відповідно – 57, 3509; 1961 – 37, 3762 [10, арк. 87–113].

Цей матеріал дає підстави стверджувати, що наповнення громад баптистів збільшувалося, не дивлячись на зменшення чисельності релігійних осередків, особливо у місті (станом на 1964 р. діяло дві громади майже по 600 осіб). Зменшення кількості громад вказує на продовження антирелігійної політики влади, яка шукала будь-яких підстав для ліквідації общин, їх штучного об'єднання та укрупнення.

Причини такої політики були наступними. Насамперед, великі громади краще піддавались контролю, ніж дрібні та незареєстровані. Такий курс давав змогу тотального контролю, економії часу і коштів. В певну громаду надсилали наглядача, який отримував заробітну платню, пільги і мав надсилати щомісячні звіти щодо діяльності общини. Примусове укрупнення громад давало, таким чином, більш якісний результат для вищих органів нагляду – Уповноваженого, одразу отримував звіти по областях, а не по кожній громаді [11, арк. 45–78].

Віруючим така політика була незрозумілою та неприйнятною. Особливо негативно вона відобразилась у сільській місцевості. Адже об'єднували громади, що знаходились на відстані 8–10 км. одна від одної. Таким чином, у післявоєнний період дії влади залишалися антирелігійними.

Уповноважений у справах релігійних культів по УРСР, І.Д. Назаренко, у березні 1950 р. надаючи характеристику протестантським громадам, зауважував про існування тенденції до об'єднання громад. При цьому він констатував, що органи влади ефективно перешкоджали зазначеній тенденції, ведучи до того,

щоб громади “задихнулися на корені”. Громади, що налічували лише офіційно зареєстровану “двадцятку”, або меншу кількість членів, знімалися з реєстрації, а їхні члени не приєднувалися до інших общин офіційно. Громади переставали діяти. Подальші клопотання громадськості про дозвіл реєстрації релігійних осередків ігнорувались, навіть при збільшенні чисельності віруючих [12, арк. 67–89].

Уповноважений ставив питання своїм підопічним в областях – у чому полягала причина чисельного збільшення громад, зокрема за рахунок невіруючих і, особливо, молоді [12, арк. 67–89].

Уповноважений Ради у справах релігійних культів по Запорізькій області – Кірюта В.І. зазначав у своєму звіті у квітні 1953 р., що йому невідомими були випадки, коли громада розпалась по причині, що частина її членів перестала бути віруючими [13, арк. 123–135].

Другою характерною рисою змін у протестантських громадах в післявоєнний період стало їхнє динамічне зростання у промислових регіонах, на місцях великого будівництва.

Наприклад, у звіті Уповноваженого по Херсонській області за 1953 рік зазначалось наступне. “Вивчаючи рух ЄХБ в області, слід відмітити, що у районі будівництва Каховської ГЕС та Південноукраїнського каналу зосереджуються великі маси робітників, які все активніше вступають у громаду ЄХБ. Існує тут лише одна громада, але вона стрімко росте – у 1945 р. нараховувала 45 членів, 1950 р. – 77, а у 1952 р. – 127” [13, арк. 123–135].

Зазначена тенденція збільшення громад у великих промислових районах простежується по всі території Південної України до кінця 60-х років.

На території інших південних областей – процеси у громадах ЄХБ були схожими – збільшується кількість віруючих при штучному зменшенні числа самих громад, стрімко зростає число віруючих в обласних та районних центрах [9, арк. 289–335].

Громади ЄХБ в областях Південної України

	1945 рік		1954 рік		1964 рік	
	Кількість громад	Кількість віруючих	Кількість громад	Кількість віруючих	Кількість громад	Кількість віруючих
Миколаївська	35	990	17	1034	16	1716
Херсонська	37	1340	17	984	16	1250
Одеська	38	1700	27	2112	48	3340
Ізмаїльська	37	1200	41	2634	-	-
Кримська (з 1954 р.)			12	1718	12	1682

Другою за кількістю віруючих протестантською конфесією були п'ятидесятники. П'ятидесятництво – одна з порівняно молодих течій протестантизму. Воно виникло в США на рубежі XIX–XX ст. і динамічно розвивалося. Це найбільш типовий харизматичний напрям у сучасному християнстві, для котрого головною є ідея безпосереднього інтуїтивного спілкування віруючих з Богом внаслідок хрещення Святим Духом, після чого вони одержують особливі духовні дари – харизми.

Засновується п'ятидесятницьке вчення на новозаповітному сюжеті про зішестя на апостолів-учнів Ісуса Христа Святого Духа. Зовнішньою ознакою хрещення Святим Духом віруючі визнають, як правило, глосолалію, тобто розмову з Богом незнайомою мовою. Характерною особливістю п'ятидесятництва, що приваблює більшість віруючих, є можливість спілкування з Богом саме з допомогою Святого Духа. Із самого початку в п'ятидесятництві не було строгої централізації, єдиних принципів віровчення, культу [6, с. 345–367].

Після війни керівники п'ятидесятників почали звертатися до органів влади з клопотанням дати їм можливість відновити свій союз і зареєструвати громади, але їм відмовили. Залишався останній шанс – піти на об'єднання з євангельськими християнами-баптистами.

П'ятидесятники нічим особливим не відрізнялися від баптистів та євангельських християн у питаннях віри, хоча великий наголос робили на Святому Дусі, що й сприяло підтриманню їхніх сил і можливостей для проповідання.

Невдовзі, у 1945 р., керівники п'ятидесятників уклали так звану Серпневу угоду про об'єднання з євангельськими християнами-баптистами. В документі зазначалося, що за своєю догматикою і порядком богослужінь п'ятидесятники є “дуже спорідненою течією до євангельських християн і баптистів”. Внаслідок Серпневої угоди дві відомі протестантські течії злилися в єдиний союз. Цю угоду підписали представники керівного центру п'ятидесятників А. Бідаш, Д. Пономарчук, І. Панько, С. Вашкевич і, звичайно, члени президії Всесоюзної ради євангельських християн-баптистів (ВРЄХБ). На нараді вирішили ввести до складу ВРЄХБ Д. Пономарчука як представника п'ятидесятників. До ВРЄХБ приєдналося близько 400 п'ятидесятницьких громад, які налічували майже 25 тисяч членів. Серпнева угода 1945 р. передбачала відмову п'ятидесятників від глосолалії та від обряду омовіння ніг [8, с. 456–489].

У 1947 р. до ВРЄХБ приєдналися і євангельські християни в дусі апостолів. Частина п'ятидесятників, проте, не визнала угоди і не пішла на об'єднання.

Уповноважений у справах релігійних культів при Раді Міністрів СРСР по УРСР І.Д. Назаренко у своєму звіті зазначав, що п'ятидесятники (мовою документів – трясуні) поводять себе замкнено, притримуються конспірації, майже не розмовляють з незнайомцями [12, арк. 111–124].

Дійсно, більша частина представників цієї конфесії приєдналась до ЄХБ. На 1950 р. це було 366 громад із загальною чисельністю віруючих – 18078 чол. Вони лояльно віднеслись до союзу, але пізніше виникло багато непорозумінь, що наприкінці 70-х рр. XX ст. призвело до розпаду Союзу ЄХБ.

На території Південної України знаходилась значна частина громад, які не визнали Союзу та продовжили діяти нелегально. На 1955 р. діяло близько 150 общин п'ятидесятників чисельністю 2770 членів. Лише в Криму їх нараховувалось близько пів тисячі віруючих (у м. Сімферополь – було дві громади, що об'єднували 260 членів).

Таким чином, п'ятидесятницькі громади об'єднували велику кількість віруючих, мали значний вплив на Союз ЄХБ. У нашій країні вони почали свою історію саме на Півдні, мали тут значний вплив та власну структуру. Але внаслідок антирелігійної політики держави громади п'ятидесятників втратили свою особливість у практиці та богослужінні, тому, зливаючись з баптистами та копіюючи їх. Ті громади, які не визнали об'єднання мали діяти законспіровано та нелегально, піддаючись постійним переслідуванням з боку влади.

Серед протестантських громад, які діяли на території Південної України слід відзначити Адвентистів сьомого дня, які посідали за чисельністю третє, після ЄХБ, місце у легальному протестантизмі. До кінця 80-х років XX ст. в Україні кількість віруючих у їхніх громадах, за офіційними даними, становила близько 20 тис. осіб [9, арк. 289–335].

Назва Церкви Адвентистів сьомого дня походить від головних засад її віровчення. Це, передусім, віра у близькість Другого пришествя Ісуса Христа, або адвентус (лат. – пришествя), а також – дотримання Суботи, сьомого дня тижня як Божого дня, присвяченого поклонінню. Джерелом вчення адвентисти визнають лише Святе Письмо, а Старий Завіт відкидають. Головна ознака їхнього віровчення – очікування близького другого пришествя Христа для Страшного Суду. Вони вчать, що всі пророцтва про друге пришествя Христа на землю вже збулись і тому найближчим часом необхідно чекати кінця нинішнього світу. Адвентисти відкидають церковну обрядовість, шанування хреста, ікон та мощей, молитви до святих угодників Божих. Адвентисти сьомого дня є найпоширенішою гілкою численних общин адвентистів. Окрім них існують “Спільнота життя і другого пришествя”, “Євангелічні адвентисти”, “Адвентисти грядущого віку” тощо [14, арк. 67–94].

Як зазначено в офіційних документах, ця секта не набула значного поширення і діяла, здебільшого, на території Західної України, так само як єговісти. Та певна кількість громад знаходилась й на території Півдня, найбільше у Криму – 27 громад за період 40-х – 60-х рр. До закінчення Другої Світової війни радянські органи її не реєстрували, всіляко переслідували. Відношення влади саме до цієї громади можна побачити через свідчення одного з членів громади АСД [12, арк. 111–124].

В 1944 році, скориставшись слушною нагодою, член церкви С.І. Касьяр, зібрав необхідну для реєстрації кількість віруючих – так звану “двадцятку” і офіційно зареєстрував общину в органах радянської влади. Церква вважала, що сміливий вчинок Касьяра – це є Божий дар, бо уже після 1946 року радянська влада перестала реєструвати релігійні общини.

У 1954 році община купила будинок на ім'я П.І. Кулакова по вул. Сільській, 9 і освятила його в молитовний дім. Але не довго раділи сімферопольські адвентисти своєму молитовному будинку, бо вже в 1961р. рішенням Сімферопольської міської Ради будинок передали під дитячий садок, а через деякий час в ньому розмістили бібліотеку. Заборонялось приводити на службу дітей, здійснювати хрещення людей, молодших 30 років, проводити уроки в суботній школі та залучати до навчання молодь; категорично вимагалось усі служби проводити по заздалегідь затверджених в спецорганах проповідях. Від служителя церкви вимагали повної підконтрольності, змушували ставати “стукачем” на членів общини. Громада не погоджувалась з такими драконівськими вимогами і з усіх сил протидіяла свавіллю радянських чиновників [15, арк. 236–279]. Таким чином, влада особливо негативно відносилась до адвентистів, шукаючи різні приводи для закриття їх громад. Як вже зазначалось, з 1946 р. не було зареєстровано жодної нової общини АСД на території УРСР, в Криму, зокрема. Хоча, на території України з 1947 р. по 1964 р. кількість громад АСД зменшилась з 154 до 81, кількість віруючих у цих громадах збільшилась з 6385 до 7400 [10, арк. 87–113].

Використовуючи різні джерела, слід відзначити, що на території Південної України протестантські громади були розповсюджені у всіх областях. Вони мали сформовану мережу та за чисельністю були другі після православних.

Це явище історично зумовлювалось тим фактом, що більшість протестантських громад проникають на територію України у кінці XIX ст. саме з Півдня і мають тут значні історичні корені.

Общини цих конфесій постійно переслідувались владою, що призвело до їх чисельного зменшення. Але кількість віруючих не зменшилась, а, навпаки, з 1943 по 1964 збільшилась на 75%.

Наведені факти свідчать про те, що дедалі більше громадян надавали перевагу протестантизму, не дивлячись на утиски та заборони [16, с. 245–276]. Адже приналежність людини до зареєстрованої громади несла багато негараздів: протестантові майже неможливо було отримати вищу освіту, керівну посаду, високий професійний розряд, публічну подяку чи матеріальну винагороду за працю [7, с. 367–395]. Про це свідчать відомі дослідники, зокрема – В. Любашенко. Як відомо, радянська влада завжди негативно від-

носились до "церковників", особливо до "сектантів", вважаючи їх людьми другого ґатунку. Та протестантизм поширювався і зміцнював свої позиції на території країни. Так, на 1948 р. по УРСР нараховувалось 2853 протестантські громади з загальною чисельністю віруючих – 133000. У 1964 р. чисельність майже подвоїлась – 1358 громад, які нараховували 233400 членів. Для порівняння, православні церкви, у 1964 р. мали близько 768000 парафіян [7, с. 361–364].

Таким чином, серед протестантів найбільш поширеними були і залишаються баптистські громади. Вони мають визначену догматику, відкидають, як і інші протестанти, рятівну роль церкви, не сприймають харизматичних крайнощів, як то гласолалію, "омовіння" ніг та інші. Через це виникло багато проблем при насильницькому об'єднанні владою баптистів і п'ятидесятників у 40-х роках. Але, не дивлячись на всі негаразди та труднощі у порозумінні, створений Союз ЄХБ активно продовжував діяти до кінця 70-х років. Громади протестантів збільшилися чисельно, зміцнили свою структуру та вплив на суспільство. У 40-і – 60-і роки ХХ ст. на території Південної України значно поширились общини адвентистів, п'ятидесятників, особливо ті, які не визнали Союзу ЄХБ та продовжили діяти нелегально. Вони зберігали свою догматичну особливість та характерність у служінні, які донесли до часів державної незалежності України.

Джерела та література

1. Гараджа В.И. Протестантизм / В.И. Гараджа – М. : Политиздат, 1971. – 200 с.
2. Чанышев А.А. Протестантизм / А.А. Чанышев – М. : Политиздат, 1969. – 311 с.
3. Митрохин Л.В. Баптизм / Л.В. Митрохин – М. : Полиграф, 1966. – 287 с.
4. Розенбаум Ю.А. Советское государство и церковь / Ю.А. Розенбаум – М. : Наука, 1985. – 174 с.
5. Зубкова Е.Ю. Послевоенное советское общество: политика и повседневность. 1945-1953 / Е.Ю. Зубкова. – М. : РОССПЭН, 1999. – 385 с.
6. Колодний А.М. Історія релігії в Україні / А.М. Колодний – К. : Знання, 1999. – 735 с.
7. Любашенко В.І. Історія протестантизму в Україні / В.І. Любашенко – Львів : Просвіта, 1995. – 375 с.
8. История евангельских христиан-баптистов в СССР. – М. : Издание Всесоюзного совета евангельских христиан-баптистов, 1989. – 678 с.
9. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 1577.
10. ЦДАВО України. – Ф. 4648. – Оп. 1. – Спр. 421.
11. ЦДАВО України. – Ф. 4648. – Оп. 23. – Спр. 9.
12. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 24. – Спр. 213.
13. Державний архів Запорізької області. – Ф. П-102. – Оп. 1. – Спр. 1188.
14. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 24. – Спр. 4263.
15. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 24. – Спр. 5908.
16. Заватски В. Евангельское движение в СССР после Второй мировой войны / В. Заватски. – М. : Колосс, 1995. – 345 с.

Краснянская Н. Ю. Протестантские конфессии на Юге Украины: организационные формы и динамика развития (1943-1964 гг.)

В статье проанализирована специфика организационных форм, динамика развития и количественный состав протестантских конфессий на территории Южной Украины в 40-60-х гг. XX ст. Раскрыта зависимость развития конфессий от государственной антирелигиозной политики.

Ключевые слова: протестантизм, конфессия, общество, баптизм, идеология, вероучение, трансформация, структура.

Krasnyans'ka N. Yu. Protestant confessions on South of Ukraine: organizational forms and dynamics of development (1943-1964)

In the article the specific of organizational forms, dynamics of development and quantitative composition of protestant confessions, is analyzed on territory of South Ukraine in 40-60th XX item Dependence of development of confessions is exposed on a public anti-religious policy.

Keywords: Protestantism, confession, society, baptism, ideology, dogma, transformation, structure.

УДК 94(477)"1948":284.57

І. В. Саламаха

П'ЯТИДЕСЯТНИКИ В УКРАЇНІ. РІК 1948-Й

У статті досліджується діяльність п'ятидесятників в Україні у 1948 р. На підґрунті архівних матеріалів виявлено причини активізації діяльності п'ятидесятників у питанні про вихід з Союзу евангельських християн-баптистів. Показано спроби заснувати незалежний Союз п'ятидесятників в Україні у 1940-і роки.

Ключові слова: п'ятидесятники, евангельські християни-баптисти, протестанти

У 1944 р. в СРСР за ініціативою радянського керівництва було засновано Союз евангельських християн-баптистів на чолі зі Всесоюзною радою евангельських християн-баптистів. Під дахом цієї організації планувалося об'єднати всі протестантські церкви Радянського Союзу та тримати їх під державним контролем. Але, найбільший опір такій політиці об'єднання чинили п'ятидесятники, які планували наприкінці 1940-х років заснувати власний церковний союз.